

De kinderen van moeder aarde zullen Thule bewaren

Een analyse van de utopische en dystopische elementen in de trilogie "Kinderen van Moeder Aarde" door Thea Beckman

Thea Beckman schreef vervolg op
„Kinderen van Moeder Aarde“

De blijde toekomst

Geweldloosheid

**VROUWEN BESTUREN HET
LAND VAN DE TOEKOMST**

Tegenstelling

**Feminisme en
geweld in „Het
helse paradijs“**

HET VOORZICHTIGE FEMINISME VAN THEA BECKMAN

‘Het Gulden Vlies van Thule’ te veel van het goede

Bachelorscriptie ACW

Naam: Eva Maas

Studentnummer: s4130715

E-mailadres: eva.maas@student.ru.nl

Datum: 15-06-2015

Scriptiebegeleider: Mathijs Sanders & Dennis Kersten

Inhoudsopgave

Abstract	3
Inleiding	4 – 5
Hoofdstuk 1: utopia en dystopia	6 – 7
Hoofdstuk 2: utopie en dystopie in de literatuur	8 – 9
Hoofdstuk 3: de trilogie	10 – 11
Hoofdstuk 4: het utopische en dystopische in de romans	
4.1: Thule	12 – 13
4.2: het Badense Rijk	13 – 15
4.3: personages	15 – 16
4.4: Keuze voor de namen ‘Thule’ en ‘het Badense Rijk’	16 – 17
Conclusie	18 – 19
Bibliografie	20 – 21

Abstract

The word *utopia* first appeared in the eponymous book of Thomas More in 1516 where it got its definition: a social planning, a design for a future ideal world or social order radically different from the criticised present world, casted in a literary form. Sometimes *utopia* takes the form of a *dystopia*: a society with merely negative elements. At the end of the nineteen eighties the female Dutch writer Thea Beckman writes children's novel about a future world, consisting of three parts, named *Kinderen van Moeder Aarde*. It tells the story about two imaginary nations, Thule and het Badense Rijk, that are in constant conflict with each other. Where Thule, located on an island, is presented as an ideal society, where the people live in harmony with each other and nature, is het Badense Rijk presented as a conflict driven empire where the biggest part of the population lives in poverty. Thule and het Badense Rijk, because of this reason, can be seen as a *utopia* and a *dystopia* in which the writer criticises her own society. This thesis explores the way in which the three novels *Kinderen van Moeder Aarde* (1985), *Het Helse Paradijs* (1987) and *Het Gulden Vlies van Thule* (1989) contain utopian and dystopian elements. The reason that I decided to analyse this trilogy is because Beckman, according my thesis, attempts to teach children i.e. the readers, about the danger of environmental pollution, poverty, overpopulation and suppression. She packages the messages in a science-fiction story and casts the two imaginary nations into a utopian and dystopian mold, to point out her personal position on the subjects. The main question I want to answer is: how do the utopian and dystopian elements appear in the societies that are being represented in the trilogy *Kinderen van Moeder Aarde* by Thea Beckman? To answer this question I use the narratology to analyse the three novels. I will also address the specific choice of the nation's names by Beckman and the context where she wrote it in.

In the first chapter a compact definition of the two concepts *utopia* and *dystopia* are given as well as the differences between the two. In chapter two, I will clarify how *utopia* and *dystopia* materialise in the literature and what the returning characteristics are. Different kinds of literature sources have been reviewed to come to an encompassing definition of *utopia* and *dystopia*, which can be used to recognize other utopian or dystopian novels. The third chapter contains a short summary of the three novels and the history of the two imaginary nations on how they have arisen after the 'Third World War'. In the fourth chapter an extensive analysis is provided on how the utopian and the dystopian elements emerge in the description of the two nations. I have concentrated on the novel as such, the characters, the context and the specific choice for the names 'Thule' and 'het Badense Rijk'. In this analysis the narratology is applied and the definitions of *utopia* and *dystopia* are used that have been compiled in previous chapters. At the end of this thesis I will point out the utopian and dystopian elements in the three novels *Kinderen van Moeder Aarde* (1985), *Het Helse Paradijs* (1987) and *Het Gulden Vlies van Thule* (1989) and give a clear overview of my results.

Inleiding

“Moeder Aarde! Hoeveel warmte en liefde bevatte dat begrip! Er ging iets troostends van uit, je verbondenheid met de natuur te beseffen, te weten dat je deel uitmaakte van het grote geheel, dicht bij de romp van de Al Moeder. [...] Zijn ontembare eierzucht had hem voortgedreven – en waar had die hem gebracht? ‘Die heeft me hier gebracht,’ riep hij plotseling, dolblij. ‘In Thule, in het paradijs! O, ik wil hier nooit meer weg, ik wil Thuleen worden. Ik wil ook een kind van Moeder Aarde zijn.’”¹

Dit is een passage uit *Kinderen van Moeder Aarde* (1985) het eerste deel van de toekomst trilogie van Thea Beckman. *Kinderen van Moeder Aarde* (1985) gevolgd door *Het Helse Paradijs* (1987) en *Het Gulden Vlies van Thule* (1989) vertelt het verhaal van het grote eiland Thule dat binnen een eeuw steeds opnieuw bedreigd wordt door het Badense Rijk, dat niet rust voordat het Thule veroverd heeft. In Thule leeft men in vrede samen onder de leiding van een vrouw, de inwoners zijn één met de natuur en eten en drinken is er in overvloed. Het Badense Rijk daarentegen leeft onder een dictator en er heerst armoede en honger onder het grootste gedeelte van de bevolking. De wisselende Badense personages vragen zich constant af hoe het mogelijk is dat Thule, met weinig middelen, zo gelukkig en welvarend kan zijn terwijl zij zelf leven in armoede en angst. Wat is het dat Thule anders maakt dan andere landen?

Beckmans trilogie valt onder het genre jeugdliteratuur. Dit wil zeggen dat de trilogie geschreven is voor de doelgroep jeugd. Dit woord wordt gebruikt als overkoepelende term voor zowel kinderliteratuur als adolescentenliteratuur. Het verwijst naar de leeftijdsfase tussen de kindertijd en de volwassenheid. Rita Ghesquière geeft in haar boek *Jeugdliteratuur in Perspectief* (2009) een korte opsomming van de standpunten over de functie van jeugdliteratuur. Ghesquière stelt dat er sinds het ontstaan een nauw verband bestaat tussen jeugdliteratuur en opvoeding. Een basishouding die, volgens haar, steeds weer opnieuw opduikt, is een moraliserende houding waarbij een boek de jeugd wil confronteren met uitgesproken positieve of negatieve modellen.² Het beeld dat de volwassenen hanteren van de jeugd heeft grote invloed op de invulling van de literatuur. Twee uitersten staan hierin tegenover elkaar. Het kind en de jongere worden beschouwd als kleine volwassenen of als onwetende en onschuldige objecten. Wanneer de ontvangers worden beschouwd als kleine volwassenen, krijgen de jongeren geen valse schijnwereld aangeboden maar worden ze geconfronteerd met de realiteit; rolpatronen worden ter discussie gesteld en eigentijdse problemen komen aan bod (milieuvervuiling, werkloosheid, echtscheiding etc.)³ Worden de ontvangers beschouwd als onwetende en onschuldige objecten, dan krijgen de jongeren vooral een positief beeld van de werkelijkheid aangeboden, omdat een kind in een eigen gesloten wereld leeft waar alles nog mogelijk is.⁴

“Kinderen die belangstelling hebben voor geschiedenis kunnen in de bibliotheek wel aan hun trekken komen. [...] Kinderen die daarentegen belangstelling hebben voor actuele politiek getinte onderwerpen komen nauwelijks aan hun trekken. [...] Maar zelden neemt een jeugdboekenschrijver een actueel onderwerp bij de kop met de bedoeling wat meer inhoud te geven.” wordt gesteld in het krantenartikel “Maatschappij-kritieke jeugdliteratuur is er nauwelijks” uit het *Limburgsch dagblad* uit 24-10-1977.⁵ Thea Beckman, een toentertijd al befaamd historische jeugdboekenschrijfster, komt acht jaar later met precies een dergelijk maatschappijkritisch boek. De trilogie *Kinderen van Moeder Aarde* valt dan ook onder het eerste uiterste; Beckman beschouwt haar lezers min of meer als jong volwassenen die oud genoeg zijn om eigentijdse problemen onder ogen te zien. Beckman, echter, brengt de eigentijdse problemen aan het licht in de vorm van een sciencefiction verhaal. Ze zijn indirect in haar trilogie te vinden. In haar trilogie laat Beckman Thule naar voren komen als een paradijs, een perfecte samenleving waar hedendaagse problemen als verslaving, scheiding, ruzie,

---

¹ Beckman, Thea. (1985) *Kinderen van Moeder Aarde*, Rotterdam: Lemniscaat: 298.

² Ghesquière, Rita. (2009) *Jeugdliteratuur in Perspectief*, Leuven: Acco: 14.

³ Idem: 18.

⁴ Ibidem.

⁵ Acker, Hanneke. (1977) “Maatschappij-kritische jeugdliteratuur is er nauwelijks” in *Limburgsch Dagblad*, 24-10-1977: 7.

oorlog, milieuvervuiling etc. niet van toepassing zijn. Het Badense Rijk daarentegen doet juist denken aan de samenleving zoals wij die nu kennen: wreed, egoïstisch en oneerlijk. In dit onderzoek beschouw ik het denkbeeldige land Thule dan ook als een *utopie* met daartegenover het Badense Rijk als *dystopie*. De onderzoeksvraag die ik hierbij hanteer is: hoe krijgen het utopische en dystopische vorm in de samenlevingen die worden verbeeld in de trilogie *Kinderen van Moeder Aarde* van Thea Beckman?

In recensies van haar drie romans wordt vaker verwezen naar Thule als perfecte samenleving. Zo omschrijft Thea Detiger in “Het voorzichtige feminisme van Thea Beckman” in de *Telegraaf* op 30-08-1985 Thule als “[...] een waar, groen paradijs [...] De mensen leven in grote leefgemeenschappen in harmonie met de natuur. Die ideale situatie is te danken aan het feit dat vrouwen – in tegenstelling tot mannen – wél met macht kunnen omgaan.” en bestempelt ze Thule als een “niet zo spectaculair uitgewerkte utopische vrouwenmaatschappij”.⁶ Ook Renske de Greef kenmerkt Thule als een “*utopie*, een samenleving in harmonie met mens en dier” in haar column voor de *NRC* op 10-09-2013.⁷ In de recensies en artikelen over de trilogie wordt echter nauwelijks of niet verwezen naar het Badense Rijk als *dystopie*. Toch geeft Beckman in interviews en artikelen heel duidelijk aan wat zij van de toekomst verwacht. Zo zegt zij in de column “De Blijde Toekomst” in *Het Vrije Volk* op 30-12-1989: “Ik moet het eerlijk bekennen, ik kijk verrukt naar de Nieuwe Wereld die we aan het bouwen zijn, compleet met nog meer kantoren, nog meer chemische fabrieken, nog meer genetisch geknoei en ik hoop het nog te beleven dat in de laboratoria [...] ook nog supermensen worden geknutseld, met longen die tegen giftige rook bestand zijn, met een lever die [...] is opgewassen tegen al het kunstvoedsel, met een hart dat niet kan bezwijken onder stress en met een huid zo dik als die van een neushoorn, zodat het ontbreken van een ozonlaag in de atmosfeer geen huidkanker kan veroorzaken. [...] Leven de vooruitgang!”⁸ In een toekomstroman is het dan ook onvermijdelijk dat de mening van de schrijver over de moderne samenleving doorschemert, stellen Sonja van Amelsfort en Aukje de Graaf in een interview met Beckman voor *Vooys*. Beckman beaamt volmondig dat de trilogie vol zit met maatschappijkritiek.⁹

Om tot een antwoord te komen op mijn onderzoeksvraag zal ik eerst een compacte uitleg geven van de twee begrippen *utopia* en *dystopia*, vervolgens zal ik de belangrijkste opvattingen over *utopie* en *dystopie* in de literatuur op een rij zetten. Met behulp van *Literair Mechaniek* (2003) van Erica van Boven en Gilles Dorleijn en *Vertelduivels* van Luc Herman en Bart Vervaeck zal ik gebruik maken van de narratologie; een tak van de literatuurwetenschap die zich bezighoudt met de vormen en functies van verhalen. Omdat niet alle elementen van de narratologie van toepassing zijn voor mijn onderzoeksvraag zal ik me voornamelijk richten op de manier waarop de romanruimte vorm krijgt in het narratief, waarbij ik vooral aandacht besteed aan de maatschappelijke en politieke werkelijkheid die in *Kinderen van Moeder Aarde* (1985), *Het Helse Paradijs* (1987) en *Het Gulden Vlies van Thule* (1989) wordt opgeroepen. Ook zal ik bij mijn analyse de personages, de context waarin het verhaal geschreven is en de specifieke naamkeuze van de twee samenlevingen behandelen.

---

⁶ Detiger, Thea. (1985) “Het voorzichtige feminisme van Thea Beckman” [bespreking van: *Kinderen van Moeder Aarde* van Thea Beckman] in: *De Telegraaf*, 30-08-1985: 13.

⁷ Greef, de Renske. (10-09-2013) “Privacy”, *NRC*. <http://www.nrc.nl/renske/2013/09/10/privacy/> (11-06-2015).

⁸ Beckman, Thea. (1989) “De blijde toekomst” in: *Het Vrije Volk: democratisch-socialistisch dagblad*, 30-12-1989: 9.

⁹ Amelsfort, van Sonja & Graaf, de Aukje. (1997) “Ik kan nooit doen wat iedereen doet: interview met Thea Beckman” in: *Vooys*, vol. 15 nr. 4: 49.

Hoofdstuk 1: utopia en dystopia

In 1516 schrijft de Engelsman Thomas More het boek *Libellus vere aureus de optimo republicae statu sive de nova insula Utopia*. Het werk bestaat uit twee delen en wordt kortweg *Utopia* genoemd. More was de eerste die het woord ‘utopia’ gebruikte. Het is een samengesteld woord bestaande uit het Griekse *ou* (niet) en *topos* (plaats) oftewel een niet-plaats. Ook wordt de –u wel gelezen als een Griekse *eu* (goed) wat de betekenis van *utopia* verandert in een goede of uitstekende plaats.¹⁰ In More’s *Utopia* wordt een ideale staat beschreven. Utopia, tot stand gebracht door koning Utopus, is gesitueerd op een afgelegen en tot zijn tijd onbekend eiland waar de inwoners geen privébezit kennen. Het individu is volledig ondergeschikt aan het collectief. De productie is op behoefte gericht in plaats van op de winst en geld is er onbekend.¹¹ Over ideale samenlevingen was al eerder geschreven, bijvoorbeeld door Plato in zijn boeken *De Staat* en in *De Wetten*.¹² Het verschil is echter dat More een daadwerkelijke uitgebreide beschrijving geeft van de romanruimte, in tegenstelling tot Plato die zich voornamelijk richt op de inhoud van een perfecte samenleving. Opvolgers van More’s *Utopia* zijn bijvoorbeeld *De Zonnestad* van Tommaso Campanella (1602) en *Het Nieuwe Atlantis* van Francis Bacon (1627).¹³

Utopia kan ook de vorm aannemen van een *dystopia*. Dit woord kan weer onderverdeeld worden in het Griekse *dus* (moeilijk, slecht) en *topos* (plaats), oftewel een slechte-plaats. Een *dystopia* is dan ook een samenleving met uitsluitend negatieve eigenschappen. Eén van de bekendste voorbeelden van een dystopische roman is *1984* van George Orwell, geschreven in 1948 en gepubliceerd in 1949.¹⁴ *1984* speelt zich af in een plaats genaamd Oceania. Oceania wordt geregeerd door één politieke partij met een leider die bekend staat als ‘Big Brother’. Deze politieke partij heeft macht over alles: de mensen, de taal, de geschiedenis etc. De hoofdpersoon, Winston Smith, probeert zich tegen het regime te verzetten maar eindigt gehersenspoeld. Andere voorbeelden van dystopische romans zijn *Mundus Alter et Idem* van Joseph Hall (1607) en *Brave New World* van Aldous Huxley (1932).¹⁵

Op het eerste gezicht lijken *utopia* (goede- of niet-plaats) en *dystopia* (slechte-plaats) elkaars tegenovergestelden. Toch zijn *utopia* en *dystopia* niet noodzakelijk tegengesteld zegt Jaap Verheul in *Dreams of paradise, visions of apocalypse: utopia and dystopia in American culture* (2004). Verheul stelt dat beide projecties zijn van een ingebeelde toekomst, zonnig of somber, die zich afzet tegen of gerelateerd is aan de realiteit van dat moment. *Utopia* en *dystopia* moeten begrepen worden in termen van sociale ontwikkeling en geschiedenis. Aan de ene kant reflecteren ze de visie op het heden, maar aan de andere kant zijn ze ook onlosmakelijk gericht op de toekomst, zowel de waargenomen als de gerealiseerde.¹⁶ Raymond Trousson in *Voyages aux pays de nulle part. Histoire littéraire de la pensée utopique* (1999) gaat uit van eenzelfde soort idee. De utopist, aldus Trousson, schrijft vanuit een gevoel van onvrede met de contemporaine maatschappij. Hij stelt dat een *utopie* vaak een scherpe analyse bevat van de bestaande misstanden in de samenleving. In plaats van actief in te grijpen in de realiteit, gelooft de utopist echter niet dat zijn handelingen werkelijk effect kunnen teweegbrengen. De schrijver trekt zich terug uit de reële wereld en construeert een fictieve wereld die wel beantwoordt aan zijn verwachtingen. Of in het geval van een *dystopie*: een wereld die beantwoordt aan zijn ergste nachtmerries. Toch hoopt de utopist, volgens Trousson, dat zijn werk iemand kan inspireren die wel over de macht en de middelen beschikt om de werkelijkheid naar het model van zijn theorie te transformeren.¹⁷ Ook werkt een utopist altijd vanuit de kennis van eerdere utopische werken, zo stelt

---

¹⁰ Eco, Umberto. (2013) *De Geschiedenis van Imaginaire Landen en Plaatsen*, Amsterdam: Bert Bakker: 205.

¹¹ Kooger, Hans & Gilst, van Aat. (2004) *Utopia & Paradijs*, Soesterberg: Aspekt: 37.

¹² Eco 2013: 205.

¹³ Ibidem.

¹⁴ Idem: 307.

¹⁵ Idem: 309.

¹⁶ Verheul, Jaap. (2004) *Dreams of Paradise, Visions of Apocalypse, Utopia and Dystopia in American Culture*, Amsterdam: VU University Press: 2-3.

¹⁷ Trousson, Raymond. (1999) *Voyages aux pays de nulle part. Histoire littéraire de la pensée utopique*, Brussel : Brussel Universiteit : 13-14. Geciteerd naar *Paradijzen van Papier*.

Chris Ferns in zijn boek *Narrating Utopia* (1999). Utopische fictie wordt volgens hem sterk beïnvloed door zijn eigen specifieke traditie; door het bewustzijn van de schrijver over wat al eerder is gedaan. Utopische fictie is altijd een product van de eigen tijd en is ontworpen om begrepen te worden vanuit de traditie van eerdere utopische werken. Niet alleen nemen schrijvers deel aan een voortdurend debat met de ideeën van eerdere schrijvers, ze zijn zich vaak ook goed bewust van de narratieve voorbeelden van hun voorgangers.¹⁸ Ook komt de utopist er, volgens Ferns, niet onderuit enkele ideologische implicaties aan zijn narratief toe te voegen, hoe diep begraven ook. Het besluit om een verhaal op een bepaalde manier te vertellen; het verhaal op een bepaalde manier te presenteren, is altijd bepaald door ideologische veronderstellingen. Wat utopische fictie doet is het onthullen van de aard van de relatie tussen ideologie en narratieve strategie.¹⁹

---

¹⁸ Ferns, Chris. (1999) *Narrating Utopia: Ideology, Gender, Form in Utopian Literature*, Liverpool: Liverpool University Press: 16.

¹⁹ Idem: 17.

Hoofdstuk 2: utopie en dystopie in de literatuur

Naar de rol van *utopie* in de literatuur is veel onderzoek gedaan. Trousson biedt een goed overzicht van de criteria waar een utopische roman aan moet voldoen. Trousson stelt dat een *utopie* zich meestal afspeelt op een geïsoleerde plek, vaak een afgelegen eiland dat je alleen kunt bereiken na een lange reis. Het idee hierachter is dat een utopist ervan overtuigd is dat alleen een in zichzelf gekeerde gemeenschap, beschermt voor alle invloeden van buitenaf, zich tot een ideale wereld kan ontwikkelen. Qua ruimte gaat het bij een *utopie* om een stedelijke geometrische wereld. De utopist staat vijandig tegenover de natuur, met als uitzondering de eigen gemaakte natuur. De *utopie* is vaak zelfvoorzienend met als belangrijkste economische activiteit de landbouw. Vaak zijn de inwoners ingetogen en heerst er een afkeer van luxe en verspilling. Geld, goud en zilver spelen een ondergeschikte rol omdat ze in de ogen van de inwoners van de *utopie* zorgen voor ongelijkheid en een verstoring van de harmonie. Er is een obsessie voor evenwicht en orde en er is vaak een bijna goddelijk personage aanwezig dat door de bevolking gehoorzaamd en aanbeden wordt. De wetten, voorschriften en regels zorgen voor sociale uniformiteit en striktheid. Sociale klassen worden door duidelijke criteria bepaald en zijn zichtbaar door uiterlijke kenmerken zoals de kleur van kleding. Er zijn regels die voorschrijven waar iemand mag wonen, wanneer iemand mag eten, met wie je mag trouwen en wanneer iemand kinderen mag krijgen. Dit, stelt Trousson, is het belangrijkste kenmerk van een *utopie*: het individu is in de ideale wereld altijd ondergeschikt aan het collectieve belang. Een illustrerend kenmerk hiervan is dat persoonlijk bezit vaak niet is toegelaten. In sommige gevallen is ook de familie als samenlevingsvorm afgeschaft, om te vermijden dat eigen gevoelens boven het belang van de stad komen te staan. Er heerst een groot wantrouwen ten opzichte van geheimen en individueel genot is verdacht; handelingen moeten altijd gemeenschappelijk zijn. Tot slot is de *utopie* altijd gesitueerd in een definitief heden. De *utopie*, volgens Trousson, heeft geen verleden om de eenvoudige reden dat het gaat om een kunstmatige, volledig nieuwe en door de mens ontworpen wereld die niet het product is van natuurlijke ontwikkeling. Ze heeft dan ook geen toekomst. De *utopie* heeft een afkeer voor elke mogelijke vooruitgang; de ideale wereld is perfect en er mag niets aan veranderd worden. Kort samengevat: een *utopie*, gedefinieerd door Trousson, is een verhalende tekst, waarin een gemeenschap beschreven wordt die georganiseerd is volgens bepaalde politieke, economische en ethische principes die een complexe sociale werkelijkheid constitueren. De tekst presenteert de zelf ontworpen wereld ofwel als een te realiseren ideaal, ofwel als een vooruitblik op een helse toekomst. Ten slotte is het eigen aan het genre dat de utopische wereld bereikt wordt via een imaginaire reis.²⁰

De definitie van Maria Nikolajeva komt grotendeels overeen met die van Trousson, maar haar definitie is meer gericht op de *utopie* in jeugdliteratuur. Nikolajeva wijdt in haar boek *From Mythic to Linear, Time in Children's Literature* (1991) eveneens uit over het collectief in een *utopie*. Zij stelt dat het paradijs altijd een collectieve beleving is, het persoonlijke leven van de personages in het boek worden zelden geportretteerd.²¹ Ook heeft ze het over de terugkerende geïsoleerde setting van een *utopie*. Alleen op deze manier is het mogelijk voor een land om zich te ontwikkelen tot een zelfstandige micro-samenleving met de afwezigheid van dreiging en een heersend gevoel van veiligheid, geluk en harmonie.²² Daartegenover stelt ze een drietal andere eisen aan een *utopie*: ten eerste de afwezigheid van alle onderdrukkende aspecten van de samenleving zoals geld, arbeid, wetgeving en overheid, ten tweede de afwezigheid van dood en seksualiteit en tot slot leidt dit allemaal tot een algemeen gevoel van onschuld.²³

---

²⁰ Trousson 1999: 24.

²¹ Nikolajeva, Maria. (1991) *From Mythic to Linear: Time in Children's Literature*, Londen: The Scarecrow Press: 35.

²² Idem: 45.

²³ Idem: 21.

Een ander belangrijk kenmerk van utopische fictie is de ‘vreemdeling strategie’, stelt Clare Bradford in haar boek *New World Orders in Contemporary Children's Literature: Utopian Transformations* (2008). Het is gebruikelijk in utopische fictie dat een vreemdeling van een andere gemeenschap (meestal een versie van de wereld van de schrijver) de utopische gemeenschap bezoekt en zijn of haar ontdekkingen en reacties documenteert. Het effect van deze strategie is dat het de dystopische kenmerken van de huidige samenleving aan het licht brengt. De uitkomst is een ‘kritische dystopia’, een alternatieve samenleving, erger dan onze huidige samenleving, die de mogelijkheid bezit tot een transformatie in een betere samenleving of op zijn minst de mogelijkheid bezit tot een ontsnapping voor de hoofdpersonen. Een ‘kritische dystopia’ biedt niet alleen kritiek op de stand van zaken in de huidige samenleving maar verkent ook de ruimte en mogelijkheden waaruit de politiek inspiratie kan opdoen.²⁴ Angelika Bammer legt in haar boek *Partial Visions: Feminism and Utopianism in the 1970s* (1991) uit dat utopische literatuur een ‘rudimentair plot’ heeft. Dit houdt in dat het narratief begint met een verteller of hoofdpersoon die zijn of haar wereld verlaat voor Utopia en eindigt wanneer hij of zij terugkeert naar huis. De verteller in dit plot is bijna altijd mannelijk.²⁵ Barbara Goodwin in haar *The Politics of Utopia: a Study in Theory and Practice* (1982) heeft een soortgelijk idee. Zij stelt dat de traditionele utopische vorm een reis is naar een geheimzinnig eiland of naar de toekomst, waarin de bezoeker geconfronteerd wordt met een perfecte samenleving.²⁶ Ook Fern noemt in zijn boek dit terugkomend motief. Hij stelt dat ongeacht hoe onbereikbaar het Utopia ook mag zijn, er altijd plek is voor op zijn minst één bezoeker of reiziger, die kan observeren en later kan getuigen van de wonderen van de perfecte samenleving. Ook al is de isolatie van het Utopia duidelijk ontworpen om haar te beschermen tegen de ellende en wanorde van de echte wereld, er is altijd wel een weg voor een personage om Utopia te bereiken en de superioriteit van de utopische weg aan het eigen land te verkondigen.²⁷

Over de rol van *dystopie* in de roman is eveneens onderzoek gedaan. In een dystopische roman voorspellen of waarschuwen schrijvers de lezer voor de bedreigingen die ons, volgens hen, te wachten staan. De landen die in deze romans worden beschreven, hebben voornamelijk negatieve kenmerken. In dystopische romans worden maatschappijen geschetst als dwangstaten, als toekomstbeelden met een dodelijke over-organisatie en gemanipuleerde mensen stellen Hans Kooger en Aat van Gilst in hun boek *Utopia & Paradijs* (2004).²⁸ Kenmerkend voor een dystopische roman is het schetsen van een totalitaire overheid met een gebrek aan mensenrechten, privacy, individualiteit en solidariteit. Er is vaak sprake van corruptie, militaire en politieke controle en onderdrukking. Ze zijn bedoeld als waarschuwingen. Al in de tijd van de Romantiek was er angst voor de automatisering van het leven, stellen Kooger en van Gilst. De utopieën van More, Campanella en Bacon, bestaande uit technisch geperfectioneerde maatschappijen, kunstmatige paradijzen en totalitaire werelden, beginnen steeds meer werkelijkheid te worden. Hoewel de technologie het de wereld een stuk makkelijker heeft gemaakt, heeft het geleid tot een industriemaatschappij die gepaard gaat met het vervreemden en vervuilen van de natuur, uitbuiting van de lagere klassen, armoede, ziekte, onveiligheid etc. Deze vroegere utopieën zijn voor dystopische schrijvers nachtmerries geworden.²⁹

---

²⁴ Bradford, Clare; Mallan, Kerry; Stephens, John & McCallum, Robyn. (2008) *New World Orders in Contemporary Children's Literature: Utopian Transformations*, New York: Palgrave Macmillan: 23.

²⁵ Bammer, Angelika. (1991) *Partial Visions: Feminism and Utopianism in the 1970s*, Londen: Routledge: 17.

²⁶ Goodwin, Barbara & Taylor, Keith. (1982) *The Politics of Utopia: a Study in Theory and Practice*, New York: St Martin's: 15-16.

²⁷ Ferns 1999: 2-3.

²⁸ Kooger, Hans & Gilst, van Aat 2004:77.

²⁹ Idem: 76.

Hoofdstuk 3: de trilogie

Binnen mijn onderzoek staat de toekomst trilogie van Thea Beckman, bestaande uit *Kinderen van Moeder Aarde* (1985), *Het Helse Paradijs* (1987) en *Het Gulden Vlies van Thule* (1989), centraal. Alle drie de romans vertellen het verhaal van het conflict tussen de denkbeeldige landen Thule en het Badense Rijk. Het verhaal speelt zich af in de verre toekomst. De Koude Oorlog tussen de Verenigde Staten en de Sovjet Unie is uitgelopen op een Derde Wereldoorlog. Na de eerste kernbommen die heen en weer worden gestuurd, leeft nog maar de helft van de wereldbevolking. De resterende bevolking overlijdt aan de gevolgen van de kernbommen en de vele natuurrampen: vloedgolven, aardbevingen, vulkaanuitbarstingen, tornado's etc. Continenten scheuren uit op breuklijnen, landen worden weggespoeld en meren lopen leeg. Pas jaren later wordt duidelijk wat de oorlog veroorzaakt heeft: de positie van de as waar de aarde om draait is veranderd, waardoor de Noordpool ter hoogte komt te liggen van Japan en de Zuidpool zich in Zuid-Amerika heeft gevormd. Toch zijn er nog overlevenden. Groenland, het grootste eiland ter wereld dat altijd bedolven is geweest onder een dikke laag ijs, is langzaam ontdooid en heeft een heerlijk klimaat gekregen. De Groenlanders die de rampen hebben weten te overleven, vormen een nieuw volk. Dit volk bestaat uit een mengeling van Inuït (Eskimo's), Denen, Amerikanen en Indianen. Zij geven het land een nieuwe naam: Thule. In het huidige Europa hebben zich ook nieuwe samenlevingen gevormd. Europa bestaat door de klimaatsveranderingen nu voornamelijk uit zilte moerassen en slijmerige puineilanden. Een sterk volk uit Centraal-Europa, de Badeners genaamd, zijn de eerste die in de ruïnes van oude steden het goud herontdekken. Ook ontdekken zij opnieuw de techniek: het gebruik van elektriciteit, de stoommachine en de fabricage van vuurwapens. Met deze kennis veroveren ze al snel het grootste deel van Europa en zien in Thule een volgend slachtoffer.

Alle drie de romans zijn geschreven in de derde persoon in onvoltooid verleden tijd. Er is sprake van een meervoudige personale verteller; er is een anonieme instantie die zich schuilhoudt achter het verhaal en de gedachten- en gevoelswereld van verschillende personages aan bod laat komen.³⁰ Door middel van gedachten, gesprekken en herinneringen krijgt de lezer meer te weten over de twee denkbeeldige landen en de personages zelf. Beckman presenteert de gebeurtenissen min of meer chronologisch. Het eerste hoofdstuk van *Kinderen van Moeder Aarde* (1985) is een beschrijving van de geschiedenis van de Derde Wereldoorlog, waar in de trilogie naar verwezen wordt als de 'Grote Ramp', en van de geschiedenis van Thule. In het tweede deel van *Kinderen van Moeder Aarde* (1985) wordt er op dezelfde manier een beschrijving gegeven van de geschiedenis van het Badense Rijk. De focalisatie, het punt van waaruit de ruimte wordt waargenomen, ligt in deze gevallen bij de verteller. In de rest van de romans ligt de focalisatie bij de verschillende personages, waarbij er door zowel Thulenen als Badeners naar dezelfde vertelruimte wordt gekeken.

Het conflict tussen de Thulenen en de Badeners is waar het allemaal om draait in Beckmans trilogie. De trilogie neemt een tijdsbestek in van ongeveer honderd jaar, waarin het Badense Rijk er alles aan probeert te doen Thule in haar macht te krijgen. Alle drie de romans vertellen het verhaal van zowel Thuleense als Badense personages. In *Kinderen van Moeder Aarde* (1985) draait het om Christian, de zoon van de Konega (vergelijkbaar met een koningin) van Thule, en Wilhelm Kunz, een Badense professor aan de universiteit van Badenburger. Professor Wilhelm Kunz wordt door de Egon (vergelijkbaar met een dictator) samen met een kleine bemanning op een oud oorlogsschip naar Thule gestuurd voor een expeditie. Kunz' taak is een volledig rapport op te stellen van de mogelijkheden van het eiland. De Thulenen ontvangen de Badeners gastvrij, maar al snel wordt het duidelijk dat de Badeners niet zijn gekomen met vreedzame bedoelingen. Hoewel ze met elkaar kunnen communiceren omdat de Badeners Brits spreken en de Thulenen kennis hebben van de 'Kanadeense taal' (uit voormalig Canada), komen de Thulenen er al snel achter dat de taal de enige overeenkomst is die ze met de Badeners delen. De Badeners kennen een volledig andere levenswijze dan de Thulenen, wat zorgt voor grote conflicten. De Konega, tezamen met haar echtgenoot Rajo, haar zoon Christian en diens vriendin Thura, doet er alles aan om de thuisvaart van de Badeners te verhinderen. Christian

---

³⁰ Van Boven, Erica & Dorleijn, Gillis. (2010) *Literair Mechaniek; Inleiding tot de analyse van verhalen en gedichten*, Coutinho: Bussum: 204.

bevindt zich op een leeftijd waarin hij zich afzet tegen zijn moeder en daarmee ook tegen het Thuleense systeem, maar begint naarmate het boek vordert het systeem steeds meer te waarderen. Wilhelm Kunz is ontzettend trots op zijn land en vindt de Thulenen primitief en onbeschaafd, maar begint naarmate het boek vordert steeds meer de misstanden in zijn land op te merken.

In *Het Helse Paradijs* (1987) draait het voornamelijk om de Badener Kilian Werfel, een jonge taalgeleerde aan de universiteit van Badenurg. Ondanks dat het vorige expeditiechip nooit is teruggekeerd uit Thule, besluit de Egon deze keer een volledige vloot op het eiland af te sturen. Kilian Werfel wordt meegestuurd als tolk. In Thule zijn ze al voorbereid op een eventueel nieuwe aanval. Deze keer zijn de Badeners echter met zoveel dat het voor de Thulenen een stuk moeilijker is om ze te verslaan. De Badeners bezetten een deel van de stad Kulus en besluiten, na een aantal conflicten, met achthonderd man op te trekken naar de hoofdstad Gothab. Om dit te verkleinen, blokkeren de Thulenen alle wegen, waardoor de Badeners gedwongen worden door de ongerepte wildernis te reizen. Hier zijn de Badeners niet op voorbereid waardoor ze, door honger en ziekte, veel verliezen lijden. Kilian Werfel krijgt naarmate het boek vordert steeds meer sympathie voor de Thuleense manier van leven. Dit leidt uiteindelijk tot een beschuldiging van verraad door de Badeners. Kilian ontsnapt en wordt opgevangen door Christian en Thura en helpt hen uiteindelijk met het verslaan van zijn landgenoten.

Het Gulden Vlies van Thule (1989) speelt zich ongeveer vijftig jaar later af. Thule is inmiddels voor een deel bezet door de Badeners. De steden Upernavik, Frederiksborg, Julianehab, Kulus en de hoofdstad Gothab zijn veroverd en gekoloniseerd. De inwoners van de steden zijn gevlucht maar plegen regelmatig aanslagen op de elektriciteitscentrales en andere Badense zaken. Vanwege de ongerepte wildernis is het voor de Badeners onmogelijk de daders te vinden of überhaupt landinwaarts te komen. Deze roman draait om vier Badense meisjes. Elvira is de dochter van de ondergouverneur van Upernavik. Hij wordt met een strafexpeditie het binnenland in gestuurd. Elvira ontmoet aan de rand van de stad de Thuleense vrouw Beda die haar de taal leert. Als haar vader niet terugkomt, trekt Elvira het land in om hem te zoeken. Shasita, Hajo en Reni zijn de dochters van de ondergouverneur van Gothab. Ook zij leren de Thuleense taal en trekken het land in, in een poging vrede te stichten. De vier meisjes fungeren uiteindelijk als tolk tussen de Thulenen en de Badeners en proberen samen met Thura, haar kleindochter de huidige Konega Kalina en kleinzoon Tjalf tot vrede en handel te komen.

Hoofdstuk 4: het utopische en dystopische in de romans

Voor de analyse van het utopische en dystopische facetten in de toekomstromans van Thea Beckman zal ik me eerst richten op de romanruimte. Ook zal ik de context, de personages en de specifieke keuze voor de namen ‘Thule’ en het ‘Badense Rijk’ door Beckman erbij betrekken. Beckman creëert in haar romans twee nieuwe landen: Thule en het Badense Rijk. Hoewel beide landen denkbeeldig zijn, zijn ze toch nauwkeurig te lokaliseren omdat ze zich bevinden in het hedendaagse Groenland en het hedendaagse Europa. De romans kennen een uitvoerige ruimte-uitbeelding. Beide landen krijgen een uitgebreid politiek systeem en een uitvoerige beschrijving van natuur, klimaat, economie, religie en geschiedenis. Dit fenomeen wordt ook wel ‘gemarkeerde ruimte’ genoemd. In de trilogie is de ruimte de aanleiding tot het handelingsverloop. Dit wil zeggen dat de ruimte de handelingen op gang zet: het verhaal draait volledig om het fictieve land Thule en haar conflict met het fictieve land het Badense Rijk. Via de uitbeelding van de ruimte geeft Beckman ook de informatie over de historische tijd en omgeving waar het verhaal zich afspeelt, dit wordt ‘couleur locale’ genoemd.³¹

Wanneer ik de twee fictieve landen, Thule en het Badense Rijk, met elkaar vergelijk, kan ik stellen dat Thule wordt gepresenteerd als ideale samenleving, zowel op het gebied van ruimte als op het gebied van maatschappelijke en politieke werkelijkheid. Het Badense Rijk daarentegen wordt gepresenteerd als een tikkende tijdbom met een situatie die in elk boek nog iets meer lijkt te zijn verslechterd. Als ik de definities van *utopie* en *dystopie* in mijn analyse betrek, kan ik utopische en dystopische elementen aanwijzen in de fictieve wereld die Thea Beckman met haar romans heeft gecreëerd. Ik zal nu duidelijk maken hoe het utopische en dystopische vorm krijgen in de romans.

4.1: Thule

Thule is een groot eiland in de Atlantische Oceaan. Dat Thule een eiland is, zorgt ervoor dat het min of meer behoed blijft voor dreiging en vijandigheid. Dit beseffen ook de karakters in de romans. Zo wordt er in *Het Helse Paradijs* (1987) gezegd: “[...] onze bevolking nam snel toe en het Badense Rijk werd belaagd door vijanden, dus moesten we ons technisch wel snel ontwikkelen om te overleven. [...] Kilian zweeg. Hij had er op kunnen wijzen dat de Thuleense samenleving, ondanks het ontbreken van een vergevorderde techniek de indruk van welvaart en welbehagen maakte. Maar Thule was een eiland, niet belaagd door buurvolkeren.”³² In dit citaat wordt benadrukt dat het voor een eiland eenvoudiger is zich te ontwikkelen tot een onafhankelijk en welvarend land. De maatschappijvorm in Thule wordt gekenmerkt door gelijkheid en solidariteit. In de dorpen en steden wordt alles zo eerlijk mogelijk gedeeld. Elk dorp en elke stad zijn hechte gemeenschappen waar elke volwassene een taak heeft en die uitvoert en waar iedereen alles tegelijk bezit en ook gebruikt. “Alles in Thule is van de Thulenen en tegelijk van de Konega. In de leefgemeenschappen wordt alles gedeeld, zo eerlijk mogelijk, daarom komt nooit iemand iets tekort. Wie steelt, steelt eigenlijk van zichzelf en iets dommers kan geen Thuleen zich voorstellen.”³³ De economie van Thule is gebaseerd op behoefte en ruilhandel, alleen overschotten worden verhandeld. Thule is dus zelfvoorzienend met als belangrijkste economische activiteit de landbouw. Elke Thuleen krijgt door de gemeenschap een baan en een huis aangewezen waar hij of zij gratis mag wonen. Om geld, goud en luxe geeft een Thuleen niet. Een arbeider wordt uitbetaald in zowel geld als goederen maar er is bijna geen sprake van persoonlijk bezit. Hoewel de stoommachine al twee eeuwen eerder is uitgevonden, zijn de Thulenen tegen moderne techniek. Zij zijn gelukkig met het leven dat zij kennen en hebben geen behoefte aan zaken als elektriciteit, treinen, machines etc. De Thulenen zijn bekend met kruit maar gebruiken het niet voor vuurwapens. De enige wapens die Thulenen bezitten zijn verdovingspistolen. Deze mogen alleen door

---

³¹ Van Boven & Dorleijn 2010: 290.

³² Beckman, Thea. 1987 *Het Helse Paradijs*, Rotterdam: Lemniscaat: 140.

³³ Beckman, Thea. 1985 *Kinderen van Moeder Aarde*, Rotterdam: Lemniscaat: 190.

vrouwen en Woudlopers (vergelijkbaar met boswachters) worden gedragen. De inwoners van Thule zijn dan ook fel tegen geweld, een leger bezitten ze niet. Ook met hun strafstelsel zijn ze mild. Wie een wet overtreedt, krijgt een stempel in zijn gezicht met inkt die niet meer te verwijderen is en langzaam moet verbleken of wegslijten. Elk misdrijf heeft een andere kleur inkt die, afhankelijk van de aard van het misdrijf, verschillende jaren blijft zitten. Het ergste misdrijf is moord, een zwarte stempel die zeven jaar blijft zitten. De afwezigheid en de afkeur van geweld geeft Thule een zekere mate van onschuld.

In de bovenstaande beschrijving van Thule zijn veel kenmerken te vinden die we ook zien in andere utopische literatuur. Toch zijn er ook een aantal verschillen tussen Thule en de algemene definitie van een *utopie*. Trousson stelt dat een *utopie* altijd vijandig tegenover de natuur staat, met uitzondering van de eigen gemaakte natuur. De natuur is voor de Thulenen echter erg belangrijk en is zelfs een groot onderdeel van de religie. De Thulenen geloven dat tijdens de ‘Grote Ramp’ Moeder Aarde wraak heeft genomen voor al het leed wat haar in de geschiedenis is aangedaan en om deze reden zorgen de inwoners van Thule ervoor dat de natuur te alle tijden in evenwicht blijft. Dit wil zeggen dat de Thulenen niet onnodig dieren afmaken, bomen kappen of op een andere manier de natuur uit balans brengen. Dit geloof wordt meerdere malen uitgesproken door de Thuleense karakters in de romans. In *Kinderen van Moeder Aarde* (1985) zegt Christian: “Zij is de Aarde waarop wij leven, waarvan wij leven en waarmee wij leven. Wij zijn haar kinderen, zoals ook de dieren, de vogels, de insecten, de vissen en planten haar kinderen zijn. Het hoort allemaal bij elkaar en is een geheel: Moeder Aarde.”³⁴ Ook wordt een *utopie* vaak geleid door een bijna goddelijk persoon die door de bevolking gehoorzaamd en aanbeden wordt. Thule wordt geregeerd door een Konega, een vrouw, een titel die over gaat van moeder op dochter. De Konega wordt bijgestaan door een Vrouwenraad bestaande uit de afgevaardigden van de zesentwintig gewesten van Thule. Deze afgevaardigden worden elke zes jaar democratisch gekozen. Het verschil is echter dat er, in het geval van Thule, geen sprake is van onderdrukking zoals vaak voorkomt in utopische literatuur. De Konega wordt wel degelijk aanbeden en gehoorzaamd maar in dit geval uit respect en niet uit tirannie. In Thule heerst er vrijheid en de inwoners zijn altijd vrij om te gaan en staan waar zij willen. Een ander kenmerk van utopische literatuur volgens Nikolajeva is dat het persoonlijke leven van de personages in een roman maar zelden wordt geportretteerd. In Beckmans trilogie wordt er wel degelijk veel aandacht besteed aan de personages. Hoewel de romans voornamelijk draaien om de ruimte waar het zich in afspeelt wordt de ruimte deels vormgegeven door middel van de gedachten en gevoelens van de personages. Op de personages kom ik later terug.

4.2: Het Badense Rijk

Het Badense Rijk uit zich echter als *dystopie*, het wordt beschreven met voornamelijk negatieve kenmerken. Het Badense Rijk is een politiestaat geregeerd door een Egon, een man, vergelijkbaar met een dictator. De Egon heeft alle macht en wordt bijgestaan door een instituut van regeringscommissarissen. Deze staan in verbinding met de geheime politie en zijn voortdurend bezig met het opsporen van opstandige elementen onder de bevolking en zijn vaak zeer corrupt. Pas in het derde deel van de trilogie, *Het Gulden Vlies van Thule* (1989), wordt de Egon afgezet en wordt er een soort democratie ingesteld. Er is een verminkte vorm van het christendom blijven bestaan en kerk en staat zijn met elkaar verbonden. De bisschoppen prediken niet alleen onderwerping aan God maar ook onderwerping aan ‘Het Gezag’. In het Badense Rijk heeft de herontdekking van de technologie geleid tot een industriële revolutie. Fabrieken, auto’s en treinen zorgen voor milieuvervuiling en het grootste gedeelte van de natuur is verwoest voor het winnen van grondstoffen en goud. De vruchtbare grond is weggespoeld en een groot deel van het rijk is in stofwoestijnen veranderd. De Badeners zijn dan ook niet begaan met de natuur. In *Kinderen van Moeder Aarde* (1985) zegt het Badense karakter Wilhelm Kunz er het volgende over: "Mensen gaat altijd voor, het geluk en de welvaart van mensen zijn belangrijker dan wat ook [...]. De omgeving is er voor óns. Wij zijn er niet om de omgeving te sparen! Wij zijn geen wilden, afhankelijk van de luimen van de natuur, van het weer. De mens is sterker dan

---

³⁴ Idem: 135.

de natuur, de mens kan de natuur naar zijn hand zetten, bedwingen, exploiteren!”³⁵ Het Badense Rijk kampt met armoede en overbevolking en er is een voortdurend tekort aan voedsel en brandstof. De Badeners leven in een kapitalistische samenleving waar de economie draait om het produceren van zoveel mogelijk producten in een korte tijdsperiode tegen lage kosten. Goud en luxe zijn waar elke Badener hopeloos naar streeft. “Welvaart? O ja, het Groot Badense Rijk telde duizenden miljonairs en welgestelden: officieren, fabrikanten, organisatoren, de medewerkers van de Egon. Zij werkten niet. Zij profiteerden van het zwoegen van de arbeiders. Zo was het altijd geweest, zo hoorde het te zijn.”³⁶ Het overgrote gedeelte van de bevolking bestaat uit arme arbeiders die uitgebuit worden door het kleine, rijke en vaak ook corrupte gedeelte van de bevolking. De arbeidsomstandigheden zijn slecht: arbeiders werken twaalf uur per dag tussen de vervuilende machines voor lage lonen. Kritiek op de Egon of verzet tegen het systeem wordt niet geaccepteerd, voor afwijkende gedachten word je in de gevangenis gestopt. Ook wordt in het Badense Rijk geweld en oorlog verheerlijkt. Het rijk bezit een groot leger waarmee ze een groot deel van Europa hebben veroverd. Ze streven dan ook naar wereldmacht. Het veroveren van buurlanden verantwoordt ze als volgt: “Onze zegenvierende legers vielen alleen buurlanden binnen wanneer de bevolking daar door de eigen regering werd onderdrukt en van die onderdrukking bevrijd moest worden, [...] Daarna smeekten die volkeren om opgenomen te worden in het Groot Badense Rijk.”³⁷

Als ik me verdiep in de beschrijving die Thea Beckman geeft van het Badense Rijk, kan ik stellen dat dit land veel overeenkomsten heeft met de wereld zoals wij die kennen uit eind negentiende en begin twintigste eeuw en misschien ook wel met de wereld waarin wij nu leven. De industriële revolutie, die in onze wereld rond 1750 in Engeland begon, verspreidde zich in de negentiende eeuw over de rest van Europa. Kleinschalige bedrijven groeiden uit tot grote fabrieken met machines die het mogelijk maakten op grote schaal te produceren. Hoewel de prijs van producten hierdoor fors daalde en het voor meer mensen mogelijk werd deze producten te kopen, bracht het ook nadelen met zich mee: armoede, uitbuiting en milieuvervuiling. Langzaam maar zeker werden bossen gekapt en natuurgebieden verwoest om plaats te maken voor spoor- en snelwegen waardoor dieren en planten uitstierven. Ook ontstonden er eind negentiende eeuw en begin twintigste eeuw vele ideologieën die voortdurend de strijd met elkaar aangingen en de macht probeerden te grijpen, wat allemaal ten koste ging van mens, dier en natuur. Het Badense Rijk kampt met soortgelijke problemen. De industriële revolutie heeft er in het Badense Rijk ook voor gezorgd dat het landschap verwoest is. Ook wordt het land geregeerd door een dictator die de bevolking zijn ideologie opdringt. Vanwege het chronische tekort aan voedsel en grondstoffen en uit veroveringsdrang van de dictator verovert het Badense Rijk de rest van Europa om zich vervolgens te richten op landen overzee.

Ook de periode waarin Beckman haar trilogie schrijft is hierbij interessant. Beckmans eerste deel van de trilogie, *Kinderen van Moeder Aarde*, wordt uitgegeven in 1985. Aan het eind van de jaren tachtig loopt de Koude Oorlog bijna op een einde. De Koude Oorlog startte bijna gelijk na het einde van de Tweede Wereldoorlog en was een gewapende vrede tussen de communistische en de kapitalistische wereld waarbij het communisme voornamelijk belichaamd werd door de Sovjet Unie en het kapitalisme werd door de Verenigde Staten. Hoewel er nooit een directe confrontatie heeft plaatsgevonden bestond er een constante dreiging van een kernoorlog. Veel mensen hadden een pessimistisch wereldbeeld waarin er van uit werd gegaan dat een kernoorlog uiteindelijk de mensheid zou verwoesten. Beckman schrijft haar verhaal vanuit dit pessimistische wereldbeeld. In haar toekomstroman laat ze deze grootste angst uitkomen: een kernoorlog maakt een einde aan de wereld zoals wij die kennen en ongeveer tachtig procent van de wereldbevolking wordt uitgeroeid. Uit de ruïnes van de verwoeste wereld ontstaan twee sterke volken: de Thulenen en de Badeners. De Thulenen besluiten het leven totaal anders aan te pakken en te breken met oude gewoontes. De Badeners daarentegen herhalen de geschiedenis door dezelfde fouten te maken als hun voorgangers en weerspiegelen de wereld zoals de lezer die al kent. “The vast majority of dystopian and utopian fiction for young adults is shaped by the Cold War horror of a collective.”, stelt Angela E. Hubler in *Little*

---

³⁵ Idem: 113.

³⁶ Idem: 111.

³⁷ Idem: 148.

Red Readings: Historical Materialist Perspectives on Children's Literature (2014).³⁸ Dit fenomeen is zeer gebruikelijk voor jeugdboeken uit die tijd stelt ook Clare Bradford in *New World Orders in Contemporary Children's Literature : Utopian Transformations* (2008): "Children's texts have reflected and responded to historical moments such as the end of the Cold War in 1986-1987. These events have prompted shifts in the social and political discourses of the fiction; for example disaster literature, originating as a Cold War phenomenon in children's literature, has changed its focus over the past decades about for example pollution, global warming and (post)apocalyptic scenario's."³⁹ Beckman lijkt haar boek dus geschreven te hebben uit onvrede met de situatie van dat moment en geeft de jeugdige lezer een kijkje in haar ergste nachtmerrie. De trilogie fungeert hierdoor als een soort waarschuwing. Ze probeert de lezer aan het verstand te brengen dat wij meer moeten handelen als de fictieve Thulenen en niet de kant op moeten gaan van de Badeners. Ze probeert hiermee duidelijk de maken dat we de toekomst in onze eigen hand hebben en het voor ons nog niet te laat is voor verandering.

Beckman geeft ook een verklaring voor de 'Grote Ramp' en het utopische karakter van Thule: Thule wordt geregeerd door vrouwen. De wetgeving is gebaseerd op geweldloosheid en eerbied voor vrouwen. De hoge functies worden in Thule bekleed door vrouwen. Een gevolg hiervan is dat Thuleense vrouwen weinig kinderen krijgen waardoor de populatie laag blijft en er geen overbevolking ontstaat zoals voor de 'Grote Ramp'. Mannen zijn voornamelijk geschikt voor het zware werk: land omploegen, bomen hakken, huizen bouwen etc. De reden hiervoor beschrijven de Thulenen als volgt: "Mannen hadden de wereld bestuurd en ze brachten er weinig van terecht. Eeuw na eeuw heersten onrechtvaardigheid, wreedheid en eigenbelang, eeuw na eeuw vloeiden er stromen bloed, haatten de mensen elkaar en wisten ze niet wat ze moesten verzinnen om elkaar zoveel mogelijk schade toe te brengen. [...] De Thulenen hadden begrepen dat de belangrijkste wezens op aarde de vrouwen waren. Vrouwen brachten nieuw leven voort, vrouwen kenden mededogen, ze waren gevoelig, eerlijk, intelligent. Ze waren bereid rekening te houden met de wensen en noden van anderen. Ze waren ook beter bestand tegen de strijd om het bestaan, omdat ze veelzijdiger, taaier en vindingrijker waren en beter pijn of verdriet konden verdragen dan mannen."⁴⁰ Het Badense Rijk is een mannenmaatschappij: de vrouwen zijn ondergeschikt aan de mannen. De mannen hebben alle macht en bekleden de belangrijkste functies. Grote gezinnen zijn ideaal en vrouwen behoren thuis voor de kinderen te zorgen. De Badeners zijn het dan ook sterk oneens met de stand van zaken in Thule, zij zeggen hierover: "Vrouwen kunnen niet half zo goed denken als mannen. Ze weten niet hoe ze met macht moeten omgaan en van techniek begrijpen ze helemaal niets. De natuur heeft vrouwen voorbestemd om moeder te zijn, en om hun echtgenoten te verkwikken en te plezieren. [...] als leidsters en regeersters zijn ze niet veel waard."⁴¹ De Thulenen hebben na de 'Grote Ramp' bewust gekozen een andere weg in te slaan, zij gaven de mannen de schuld van alles wat fout was gegaan in de geschiedenis. De Badeners daarentegen herhalen de geschiedenis en weigeren dat wat zij kennen, aan te passen.

4.3: Personages

Beckman maakt in haar trilogie duidelijk gebruik van de, door Clare Bradford genoemde, "vreemdeling strategie". In alle drie de romans is er sprake van een buitenstaander die het eiland aandoet na een lange reis op zee. Deze buitenstaanders zijn altijd bewoners van het Badense Rijk. In *Kinderen van Moeder Aarde* (1985) gaat het om de professor Wilhelm Kunz, in *Het Helse Paradijs* (1987) gaat het om de taalgeleerde Kilian Werfel en in *Het Gulden Vlies van Thule* (1989) gaat het om de vier Badense meisjes Elvira Kamgut en Shasita, Reni en Hajo von Birken. Wat naar voren komt in de drie romans is dat de Badense hoofdpersonages aan het einde van elke roman een duidelijke transformatie hebben ondergaan. Wilhelm, Kilian, Elvira, Shasita, Reni en Hajo zijn allemaal door en door Badens wanneer ze een voet op Thule zetten. Zij hebben de normen en waarden van het Badense

³⁸ Hubler, E. Angela. (2014) *Little Red Readings: Historical Materialist Perspectives on Children's Literature*, University Press of Mississippi: Mississippi: 228.

³⁹ Bradford 2008: 7.

⁴⁰ Beckman 1985 *Kinderen van Moeder Aarde*: 15-16.

⁴¹ Idem: 161.

Rijk al van jongs af aan meegekregen en zijn dan ook trots op hun vaderland. De eerste indruk die zij van Thule hebben is voor hen tegenstrijdig. In eerste instantie zijn ze onder de indruk van de prachtige natuur van het eiland maar aan de andere kant vinden ze de leefwijze van de Thulenen primitief en onbeschaafd en kunnen ze zich niet voorstellen dat Thulenen geen gebruikmaken van moderne techniek. Zo zegt Kilian Werfel in *Het Helse Paradijs* (1987): “[...] te midden van al die schoonheid gaat de primitiviteit van deze mensen schuil. Zij zitten ’s avonds met flikkerende kaarsjes en walmende lampepitten te tobben, ze weten niet hoe ze hun straten moeten asfalteren, ze stoken op hun fornuizen met hout of kolen, terwijl ze veel gemakkelijker op gas zouden kunnen koken. Al die schoonheid hier aan mijn voeten is schijn.”⁴² Naar mate het boek vordert krijgen de Badense personages steeds meer respect voor de gang van zaken in Thule. Hun gedachtegang verandert en ze beginnen zich steeds meer af te zetten tegen hun eigen vaderland. Ze betrappen zichzelf steeds meer op tegenstrijdige gedachten. In deze gedachten komt het dystopische van het Badense Rijk sterk naar voren. “Wij Badeners, wij kunnen alles [...]. Wij kunnen de hele wereld veroveren en ons uit alle moeilijkheden redden. Ja, ja, maar alleen in de boeken die we te lezen krijgen en waarin altijd een Badense jongen een heldenrol speelt, waarin Badense moed en doodsverachting worden verheerlijkt, waarin de Egons de grootste en knapste helden zijn en altijd de overwinning behalen. Maar ik heb de Egon gezien, [...] hij was een dik mannetje, nogal onzeker, bang voor zijn hachje, bang voor spionnen en sluipmoordenaars.”⁴³ en “Eerst produceren we stank, daarna verzinnen we iets om die stank te bestrijden, [...]. De Badeners vervuilden het water, moesten dan snel iets bedenken om dat water weer te zuiveren, [...]. Ze verpesten de grond tot er niets meer wilde groeien en moesten dan weer oorlog voeren om vruchtbare streken te veroveren, [...]. En alleen de voorname burgers van het Groot Badense Rijk werden daarbij steeds rijker, [...].”⁴⁴ zijn voorbeelden van deze tegenstrijdige gedachten. Aan het einde van de drie romans lijken de Badense hoofdpersonages zich volledig verzoend te hebben met het Thuleense leven, ze willen onderdeel uitmaken van het land en zijn er gelukkig: “Moeder Aarde! Hoeveel warmte en liefde bevatte dat begrip! Er ging iets troostends van uit, je verbondenheid met de natuur te beseffen, te weten dat je deel uitmaakte van het grote geheel, dicht bij de romp van de Al Moeder. [...] Zijn ontombare eerzucht had hem voortgedreven – en waar had die hem gebracht? ‘Die heeft me hier gebracht,’ riep hij plotseling, dolblij. ‘In Thule, in het paradijs! O, ik wil hier nooit meer weg, ik wil Thuleen worden. Ik wil ook een kind van Moeder Aarde zijn.’”⁴⁵ en “Wanneer je een poosje met Thulenen omgaat pakken ze je helemaal in. Je begint anders tegen de wereld aan te kijken dan je gewend was. Je verliest iets van... van je menselijke trots, van je arrogantie, maar je krijgt er iets anders voor terug: een zekere waardigheid, het besef dat je deel uitmaakt van een groot geheel: deze wereld.”⁴⁶ Toch maakt het Badense Rijk in zijn geheel geen verandering door. In de laatste roman, *Het Gulden Vlies van Thule* (1989), proberen de Badense hoofdpersonages vrede te sluiten met Thule dat voor een klein deel door het Badense Rijk is veroverd. De Thulenen willen hun land terug en eisen volledige terugtrekking. In ruil daarvoor biedt Thule één volledig gouden schapehuid aan (een gulden vlies). De Badeners, geobsedeerd door goud, gaan hiermee akkoord. Hiermee maakt Beckman duidelijk dat goud en degenen met goud altijd de macht zullen blijven houden. Elvira verwoordt dit mooi in *Het Gulden Vlies van Thule* (1989): “Toen overviel haar een droeve gedachte. Ik ben er getuige van hoe de hoop en de welvaart van het Badense volk hier worden verkwaseld voor een schapevacht.”⁴⁷ Voor de Badense personages is verlossing mogelijk, maar het Badense Rijk is volgens Beckman niet meer te redden.

4. 4: Keuze voor de namen ‘Thule’ en ‘het Badense Rijk’

Tot slot heeft Beckman, in mijn ogen, ook heel bewust gekozen voor de namen van deze twee fictieve landen. De naam ‘Thule’ heeft al een lange geschiedenis. ‘Thule’ wordt voor het eerst genoemd in een reisverslag van de Griekse ontdekkingsreiziger Pytheas. Pytheas maakte in de vierde eeuw voor

⁴² Beckman 1987 *Het Helse Paradijs*: 153.

⁴³ Idem: 216.

⁴⁴ Beckman 1985 *Kinderen van Moeder Aarde*: 112.

⁴⁵ Idem: 298.

⁴⁶ Beckman, Thea. (1989) *Het Gulden Vlies van Thule*, Rotterdam: Lemniscaat: 247.

⁴⁷ Idem: 316.

Christus een ontdekkingsstocht naar het Noorden. Op deze tocht zou Pytheas een eiland ontdekt hebben dat hij zelf 'Thule' of 'Ultima Thule' noemde: een land van vuur en ijs waar de zon nooit onderging, de uiterste grens van de bewoonde aarde. Het eiland is in de eeuwen hierna regelmatig genoemd in geschriften en literatuur en er is veel gespeculeerd over de situering van 'Thule'. Er is in de loop van de tijd onder meer gedacht dat het IJsland, de Shetland Eilanden, Faeröer Eilanden of het eiland Saaremaa was. Maar er zijn ook wetenschappers die beweren dat 'Thule' zich bevond op het huidige Groenland.⁴⁸ De mythe van 'Thule' is uiteindelijk versmolten met de mythe van de Hyperboreërs, een volk dat in een ver weg gelegen gebied ten noorden van Griekenland zou hebben gewoond. Volgens de Griekse mythologie was dit een volmaakt land waar de zon zes maanden per jaar de hele dag door scheen. Het verre noorden, waar Hyperborea zich zou hebben bevonden, werd steeds meer geprofileerd als vaderland van zowel de oertaal als het oervolk. De beschaving zou zijn ontstaan in het noorden en vanuit daar zouden de moederrassen zich in zuidelijke richting hebben verspreid. In de negentiende eeuw ontstond hierdoor het idee dat het Arische ras een afstammeling zou zijn van de Hyperboreërs.⁴⁹ De naam 'Thule' is door de geschiedenis heen meerdere malen geassocieerd met perfectie: een eiland zonder bedreigingen van buitenaf, een heerlijk klimaat en de ideale mens. Thea Beckman moet de geschiedenis van de naam 'Thule' gekend hebben tijdens het schrijven van haar trilogie.

De naam van het Badense Rijk heeft geen eeuwenoude betekenis maar is zeker ook bewust gekozen. Het Badense Rijk wordt in de trilogie gesitueerd in Centraal-Europa waar in het huidige Europa Duitsland en Zwitserland zich bevinden. Baden is zowel een regio in de Duitse deelstaat Baden-Württemberg als een stad in Zwitserland. Dat het Badense Rijk een Duits/Zwitserse herkomst heeft wordt in de romans door verschillende elementen bevestigd. De Badeners vinden een aantal eeuwen na de 'Grote Ramp' de ruïnes van Zurich, wat bewijst dat het rijk zich op Zwitsers grondgebied bevindt. Ook de naamkeuze van de Badeners bekrachtigt mijn stelling. De Badeners waar de Thulenen mee te maken krijgen, hebben namen als Wilhelm Kunz, Erich Winkelstein, Fritz, Rudi, Kilian Werfel, Birkenhof etc. Er kan gesteld worden dat het Badense Rijk deels gebaseerd is op het naziregime van Adolf Hitler en het fascisme onder leiding van Benito Mussolini tijdens de Tweede Wereldoorlog. Het Badense Rijk, onder leiding van een dictator, heeft een groot deel van Europa veroverd en onderdrukt de andere volken die er wonen. De Badeners vinden zichzelf superieur aan andere volken en ieder volk dat anders denkt en doet is primitief en onbeschaafd. Ook geloven de Badeners dat voor de 'Grote Ramp' het Badens de wereldtaal was, wat het Badense nationalisme nog meer versterkt.

---

⁴⁸ Eco 2013: 223.

⁴⁹ Idem: 224-225.

Conclusie

In dit onderzoek heb ik me gericht op de vraag: hoe krijgen het utopische en dystopische vorm in de samenlevingen die worden verbeeld in de trilogie *Kinderen van Moeder Aarde* van Thea Beckman? Voor deze conclusie zal ik me eerst richten op het fictieve eiland Thule. Beckman geeft Thule utopische kenmerken op verschillende niveaus. De eerste manier waarop het utopische vorm krijgt in Beckmans Thule is de keuze van de naam. Het woord 'Thule' kent een eeuwenoude geschiedenis en wordt al sinds de oude Grieken gekoppeld aan het woord paradijs. Ook wordt 'Thule' vaak verbonden met het Arische ras en zijn er wetenschappers die geloven dat 'Thule' het vaderland is van de oertaal en het oervolk. Ten tweede verwerkt ze meerdere utopische kenmerken in de romanruimte die ze schetst. Thule is een eiland en wordt dus gekenmerkt door afwezigheid van dreiging. Het politieke en economische systeem is gebaseerd op geweldloosheid, vrouwenverering, respect voor de natuur en solidariteit. Het klimaat en de vruchtbare grond zorgen ervoor dat het eiland zelfvoorzienend is en daarom niet afhankelijk van de handel met buurlanden. Behoeftes zijn dan ook datgene wat de economie draaiende houdt. Alles in Thule wordt met elkaar gedeeld waardoor armoede en honger niet voorkomen, maar waardoor privébezit ook een schaars gegeven is. De bewoners geven dan ook niets om goud, geld en luxe. Ook heerst er een sterke afkeer tegen moderne technologie; ze zijn tevreden met de gang van zaken en streven niet naar vooruitgang. Niet utopisch aan Thule is de sterke verbondenheid met de natuur. Utopieën worden vaak gekenmerkt door vijandigheid tegenover de natuur, simpelweg omdat ze daar geen grip op hebben. In Thule werken de bewoners samen met de natuur en vereeren ze haar als een godsdienst. Ook is er in Thule geen sprake van onderdrukking. Hoewel het land bestuurd wordt door één persoon in samenwerking met een kleine raad, heerst er vrijheid onder de Thulenen en is het politieke systeem min of meer gebaseerd op democratie. Tot slot is er wel degelijk sprake van een uitvoerig beschreven persoonlijk leven van de personages. Thule is waar het voornamelijk om draait in de drie romans maar het eiland krijgt haar betekenis door middel van de focalisatie van de personages. Dit brengt mij bij het derde niveau waarop Beckman Thule presenteert als paradijs. Alle Badense personages ondergaan niet alleen een reis vanuit het eigen land naar Thule, een voorbeeld van de 'vreemdeling strategie' van Clare Bradford die kenmerkend is voor utopische literatuur, maar ondergaan ook een reis met zichzelf. Dit wil zeggen dat ze naarmate de romans vorderen evalueren van egoïstische, eigenwijze en kortzichtige Badeners tot vredelievende, open en solidaire karakters. Deze switch van gedachten en gevoelens benadrukt ook het dystopische van het Badense Rijk.

Zoals Beckman Thule presenteert als *utopie*, presenteert ze het Badense Rijk als *dystopie*. Beckman beschrijft het Badense Rijk als een politiestaat, geregeerd door een dictator die geweld en oorlogvoering eerbare zaken vindt. Het land bevindt zich in een industriële revolutie die armoede, corruptie en milieuvervuiling tot zijn gevolg heeft. Het Badense Rijk kampt met overbevolking en de verwoeste grond levert niet genoeg voedsel op om alle monden te voeden. Beckman schetst een beeld van een maatschappij waar de lezer niet graag zelf zou willen leven. Toch blijkt het Badense Rijk veel overeenkomsten te hebben met de maatschappij die wij kennen uit de negentiende en twintigste eeuw. Ook de huidige wereld kampt met soortgelijke problemen, het verschil is echter dat het bij ons nog niet zo ver is gekomen. Beckman lijkt met haar fictieve land een waarschuwing te willen geven voor wat ons te wachten kan staan. Ook de context waarin Beckman de trilogie heeft geschreven is hierbij van belang. Beckmans romans worden eind jaren tachtig uitgegeven, het moment waarop de Koude Oorlog op zijn einde loopt. Een periode vol angst en dreiging van een kernoorlog en daarmee het einde van de wereld. Tot slot worden de overeenkomsten tussen de werkelijkheid en het fictieve land het Badense Rijk ook versterkt door de keuze van de naam. Baden is een zowel een regio in Duitsland als een stad in Zwitserland. Dit wordt bevestigd door de naamkeuze van de Badense personages en de verwijzing naar de stad Zürich. De ideologie die in het Badense Rijk sterk naar voren komt, lijkt ook iets weg te hebben van het nazisme van Adolf Hitler en het fascisme van Benito Mussolini met de voortdurende drang naar wereldmacht en het gevoel van superioriteit tegenover andere volken.

Naar mijn mening wil Thea Beckman met haar romans de jeugdige lezer zowel een waarschuwing als een oplossing geven voor problemen die ook nu, vijftig jaar later, nog steeds actueel zijn. Dit doet ze door de twee fictieve landen lijnrecht tegenover elkaar te zetten om zo de

positie die zij innemen te versterken. Of Beckman ook daadwerkelijk gelooft in het slagen van een soortgelijke samenleving met vrouwen aan de macht? “Ook in Thule zullen wel kringen rondgelopen hebben. [...] Hoogstwaarschijnlijk zouden vrouwen het niet veel beter hebben gedaan. Om de doodeenvoudige reden dat vrouwen die aan de top willen komen, zich moeten gedragen als mannen.”⁵⁰

---

⁵⁰ Van Amelsfort & de Graaf 1997: 49.

Bibliografie

Primaire bronnen

Beckman, Thea. (1985) *Kinderen van Moeder Aarde*, Rotterdam: Lemniscaat.

Beckman, Thea. (1987) *Het Helse Paradijs*, Rotterdam: Lemniscaat.

Beckman, Thea. (1989) *Het Gulden Vlies van Thule*, Rotterdam: Lemniscaat.

Secundaire bronnen

Acker, Hanneke. (1977) "Maatschappij-kritische jeugdliteratuur is er nauwelijks" in *Limburgsch Dagblad*, 24-10-1977.

Amelsfort, van Sonja & Graaf, de Aukje. (1997) "Ik kan nooit doen wat iedereen doet: interview met Thea Beckman" in: *Vooys*, vol. 15 nr. 4.

Bammer, Angelika. (1991) *Partial Visions: Feminism and Utopianism in the 1970s*, Londen: Routledge.

Beckman, Thea. (1989) "De blijde toekomst" in: *Het Vrije Volk: democratisch-socialistisch dagblad*, 30-12-1989.

Bradford, Clare; Mallan, Kerry; Stephens, John & McCallum, Robyn. (2008) *New World Orders in Contemporary Children's Literature: Utopian Transformations*, New York: Palgrave Macmillan.

Decelle, Anne ; Faems, An ; Sintobin, Tom. (2009) *Paradijzen van papier : utopie in de Nederlandse literatuur*, Peeters : Leuven.

Detiger, Thea. (1985) "Het voorzichtige feminisme van Thea Beckman" [bespreking van: *Kinderen van Moeder Aarde* van Thea Beckman] in: *De Telegraaf*, 30-08-1985.

Eco, Umberto. (2013) *De Geschiedenis van Imaginaire Landen en Plaatsen*, Amsterdam: Bert Bakker.

Ferns, Chris. (1999) *Narrating Utopia: Ideology, Gender, Form in Utopian Literature*, Liverpool: Liverpool University Press.

Ghesquière, Rita. (2009) *Jeugdliteratuur in Perspectief*, Leuven: Acco.

Goodwin, Barbara & Taylor, Keith. (1982) *The Politics of Utopia: a Study in Theory and Practice*, New York: St Martin's.

Greef, de Renske. (10-09-2013) "Privacy", NRC. <http://www.nrc.nl/renske/2013/09/10/privacy/> (11-06-2015).

Hubler, E. Angela. (2014) *Little Red Readings: Historical Materialist Perspectives on Children's Literature*, University Press of Mississippi: Mississippi.

Kooger, Hans & Van Gilst, Aat. (2004) *Utopia & Paradijs*, Soesterberg: Aspekt.

Nikolajeva, Maria. (1991) *From Mythic to Linear: Time in Children's Literature*, Londen: The Scarecrow Press.

Trousson, Raymond. (1999) *Voyages aux pays de nulle part. Histoire littéraire de la pensée utopique*, Brussel : Brussel Universiteit.

Van Boven, Erica & Dorleijn, Gillis. (2010) *Literair Mechaniek; Inleiding tot de analyse van verhalen en gedichten*, Coutinho: Bussum.

Verheul, Jaap. (2004) *Dreams of Paradise, Visions of Apocalypse, Utopia and Dystopia in American Culture*, Amsterdam: VU University Press.

Vervaeck, Bart & Herman, Luc. (2005) *Vertelduivels*, Vantilt : Nijmegen.

Bibliografie voor de afbeelding op het voorblad

Beckman, Thea. (1989) “De blijde toekomst” in: *Het Vrije Volk: democratisch-socialistisch dagblad*, 30-12-1989.

Boonstra, Marja & Wystma, Baukje. (1989) “’Het Gulden Vlies van Thule’ teveel van het goede” [bespreking van: *Het Gulden Vlies van Thule* van Thea Beckman] in: *Leeuwarder Courant*, 22-12-1989.

Detiger, Thea. (1985) “Het voorzichtige feminisme van Thea Beckman” [bespreking van: *Kinderen van Moeder Aarde* van Thea Beckman] in: *De Telegraaf*, 30-08-1985.

Detiger, Thea. (1987) “Feminisme en Geweld in ‘Het Helse Paradijs’” [bespreking van: *Het Helse Paradijs* van Thea Beckman] in: *De Telegraaf*, 19-09-1987.